

Veileder til normalkontrakt for norsk sakprosa for allmenmarkedet

Veileder av 01.01.2023 (oppdatert 08.06.2023 og 05.09.2024)

Innledende bemerkninger

Denne veilederen skal bidra til forståelsen av normalkontrakten. Den utdyper og forklarer nærmere en del av punktene i kontrakten der det er behov for tilleggsinformasjon eller eksempler. Hensikten er at både forfatter og forlag skal få hjelp til å praktisere kontrakten likt, og i størst mulig grad forstå hva som er ment med de ulike bestemmelsene. Nummereringen under viser til punktene i normalkontrakten. Veilederen har rang etter normalkontrakten. I tillegg til veilederen vil alminnelig kontraktsrett og åndsverkloven være viktige kilder til forståelsen og utfylling av normalkontrakten.

Når normalkontrakten skal gjelde

Normalkontrakten skal i utgangspunktet inngås for alle utgivelser av allmenn sakprosa. I enkelte tilfeller vil det likevel være behov for mer tilpassede avtaler som en følge av verkets karakter eller forholdene rundt tilblivelsesprosessen av verket. Når et eller flere av vilkårene i a) - e) er oppfylt, behøver ikke normalkontrakten å brukes.

- a) Verk hvor forlagets innsats er av så ekstraordinært omfang at det i vesentlig grad har betydning for verkets karakter.
- b) Verk som vesentlig er produsert for bestemte forhold utenfor det ordinære salgsapparat.
- c) Utgivelser som utgis med betydelig offentlig eller privat støtte. (Det er selve utgivelsen som må gis støtte, stipender til forfatter faller utenfor hva som anses som støtte.)
- d) Samleverk og andre sammenstillinger som ikke omfattes av samleverkavtalen av 30. september 1985.
- e) Utenlandske verk bearbeidet for norske forhold, og verk hvor forfatterens arbeid vesentlig består i redaksjon, bearbeiding eller tilrettelegging av foreliggende verk.

Om normalkontrakten ikke brukes i disse tilfellene, skal forlaget utarbeide egen kontrakt. Forfatter og forlag kan kontakte sine respektive foreninger ved behov for veiledning.

Avtaler mellom forfatter og forlag som regulerer forhold som ikke er regulert i normalkontrakten kan ikke stride mot normalkontraktens bestemmelser.

Utgivelse

Dersom forlaget ønsker å utnytte verket i et format som ikke ble valgt på signeringstidspunktet (man har for eksempel kun krysset av for originalutgave på papir og e-bok ved signering av normalkontrakten, men ønsker nå å utgi som lydbok), anbefaler vi at det skriftliggjøres, og at det vises til normalkontrakten.

Presiseringer

Er det ikke tilstrekkelig plass i feltet for presiseringer, kan presiseringene tilføyes som et vedlegg til avtalen. Merk at det ikke er anledning til å inngå presiseringer eller tilleggsavtaler som er i strid med normalkontrakten.

1. Definisjoner

Under følger noen presiseringer til de enkelte definisjonene.

E-bok: Med «kryssreferanse» mener vi en intern lenke i et dokument som kobler sammen to steder i teksten. Med «lenkesamling» mener vi en samling internettsadresser.

Lydbok: Innlesing skal gjøres av en fysisk person. Dersom forfatteren leser inn boken selv avtales egne honorarvilkår for dette. Normalkontrakten åpner ikke for bruk av syntetisk tale ved innlesning av verket.

Samleverk: Åndsverkloven § 7 regulerer opphavsretten til åndsverk som skapes ved å sammenstille flere verk eller deler av verk. Normalkontrakten for sakprosa regulerer *gjenbruk* av tekst i samleverk. Den berører ikke forhold hvor samleverket består av nyskrevne tekster. Dette er regulert i en egen avtale mellom foreningene (samleverkavtalen av 30. september 1985).

Normalkontrakten regulerer ikke gjenbruk av tekst i digitale læremidler og digitale skolebibliotek.

3. Lojalitetsplikt

Partene skal så langt det er mulig bidra til at den andre parten er i stand til å utføre sine oppgaver i henhold til kontrakt og fremdriftsplan.

Forlaget skal opplyse forfatteren dersom verket blir påmeldt innkjøpsordningen. Forfatteren skal opplyse forlaget dersom hen har andre verk påmeldt innkjøpsordningen.

Om bruk av verket i kunstig intelligens (KI)

Som en del av partenes gjensidige opplysningsplikt skal partene opplyse om eventuell bruk av kunstig intelligens i fremstillingen av verket, eller bruk av det utgitte verket i kunstig intelligens-løsninger og tjenester, i forkant av slik bruk.

Bruk av kunstig intelligens kan komme i konflikt med lojalitetsplikten, og vil avgrenses av denne. Eksempelvis vil lojalitetsplikten innebærer at partene ikke kan bidra til at det skapes KI-baserte tjenester basert på verket som er i konkurranse med forlagets utnyttelse av verket, f.eks. ved å lisensiere bruk av verk til tredjeparts utnyttelse til slik bruk.

Til punkt 3.1. Forfatterens salg av eksemplarer som er overtatt av forfatteren i forbindelse med makulering konkurrerer som hovedregel ikke med forlagets utnyttelse av verket.

Hvis det er enighet om at forfatteren skal selge egne utgivelser, skal partene avtale vilkårene for dette. Slikt salg vil normalt utløse royalti til forfatter. Der forfatter selger egne utgivelser, oppfordres partene til å ha dialog om lagerbeholdning og regulering av denne.

Forfatteren kan utnytte rettigheter som forlaget ikke har, eller ikke ønsker å utnytte. Dette vil ikke være i konkurranse med forlagets utnyttelse.

Til punkt 3.2. «Rettigheter avhengig av tredjeparter» kan for eksempel være tilfeller der andre opphavere enn forfatteren har rettigheter til materiale som inngår eller skal benyttes i verket.

«Forhold som kan innebære krenkelse av norsk lov» kan for eksempel være ærekrenkelser, krenkelser av privatlivets fred, brudd på taushetsplikt eller bruk av kunstig intelligens i fremstillingen av verket.

4. Rettighetsoverdragelsen

Til punkt 4.1: Utleie er definert i avtalen punkt 1. Rett til å leie ut innebærer at forlaget gir forbruker tilgang til et bestemt verk i en bestemt periode mot et vederlag. Det kan for eksempel være kjøp av tilgang til en e-bok i seks måneder for en bestemt pris gjennom en digital tjeneste.

Rettighetsoverdragelsen inkluderer rett til utgivelse i språklige fellesutgaver og parallellutgaver på bokmål/nynorsk.

5. Arbeidet med utgivelsen

Til punkt 5.1: Om partene blir enige om å endre fristen, bør dette gjøres skriftlig. Hvis årsaken til forsinkelse er sykdom hos forfatteren, skal leveringsfristen normalt forskyves tilsvarende sykdommens varighet, med mindre verket ikke tåler en slik utsettelse.

Til punkt 5.4: Det er viktig at forfatter og forlag har en god dialog om utformingen av verket. Forfatteren skal høres i alle vesentlige forhold, som for eksempel valg av tittel.

Til punkt 5.5: Forlaget skal merke i henhold til anbefalinger fra Kopinor, så langt råd er. Kopinor har til enhver tid anbefalinger om merking med opphavsrettsnotiser, se kopinor.no/artikler/opphavsrettsnotiser.

Til punkt 5.6: Lanseringsperioden er tidsavgrenset til den sesongen verket kommer ut. Lanseringsaktiviteter kan omfatte konkrete oppdrag, som f.eks. gratisarrangementer i regi av forlaget eller salgskanal, eller intervjuer og opptredener i medier og sosiale medier. Dette honoreres normalt ikke.

Opptredener og opplesninger utover lanseringssesongen skal avtales og normalt honoreres. Dersom forfatteren deltar på arrangement i regi av andre aktører enn forlaget, bør hen informere forlaget om dette. Honorar avtales direkte med oppdragsgiver.

Av informasjonshensyn, kan forlaget for eksempel utarbeide en plan for markedsføring av verket som deles og drøftes med forfatteren.

Om tilleggsmateriale: Forlag og forfatter bør bli enige om hva som skal fotograferes, og produksjon av f.eks. mat og prøvekolleksjoner, studioleie, mv., slik at ansvars- og kostnadsfordeling er avklart.

6. Forfatterens vederlag

Til punkt 6.2.1: Med fortellende sakprosa menes bøker der forfatteren/forfatterens tekst utgjør hele verket, i form av en sammenhengende helhetlig tekst, og der andre bidragsyteres innsats, illustrasjonsgrad m.m. er svært lav. Fortellende sakprosa omfatter ikke rikt illustrerte verk, oppslagsverk, oversiktsverk, oppskriftssamlinger og lignende.

Til punkt 6.3: Utbetalt minstehonorar skal avregnes mot senere opptjent royalt.

Til punkt 6.7: Begrunnelsen for avkortning er at forfatteren skal ha royalt for eget bidrag, ikke for bidrag som andre har skapt.

Grensen på 25 % illustrasjonsgrad henviser til en ren innholdsmengde. Illustrasjonsgraden er andelen som flaten som illustrasjonene dekker, omregnet til hele sider, av utgivelsens totale sidetall.

Det kan ikke foretas en automatisk «følgeavkortning» mellom to formater (f.eks. fra papirbok til e-bok). For hvert enkelt format må det foretas en selvstendig vurdering av om vilkårene for avkortning er oppfylt.

Investeringer i teknologi, økte papirpriser osv. danner ikke grunnlag for avkortning i royalt.

7. Avregning og utbetaling

Dersom betaling ikke finner sted ved forfall, kan Forfatteren kreve renter etter forsinkelsesrenteloven.

10. Videreoverdragelse av utgiverretten

Til punkt 10.1: Denne bestemmelsen er i henhold til åndsverkloven § 68 (2).

Til punkt 10.2: Selv om forfatterens forpliktelser ikke kan overdras uten forlagets samtykke, kan likevel forfatterens rettigheter overføres ved arv, jf. åndsverkloven § 75.

11. og 12. Oppsigelse og heving

Mens oppsigelsesfristen løper, gjelder normalkontrakten som normalt om ikke annet er avtalt.

Hvis kontrakten heves eller dersom forfatteren sier opp i henhold til avtalen punkt 11, går den aktuelle utgiverrettigheten tilbake til forfatteren.

Oppsigelse eller heving gir ikke forfatteren rett til å utnytte forlagets design, lydfiler, satsbilde mv. Forfatteren, eller forfatterens nye utgiver, må avtale dette særskilt med originalforlaget.

Forlaget skal også for salg etter oppsigelse eller heving utstede salgsoppgave og avregne royalt på vanlig måte.

13. Erstatning

Forfatteren kan også kreve erstatning når forlaget på et tidligere tidspunkt enn det som fremgår av punkt 12.2 og 12.2.1 meddeler til forfatter at verket ikke vil bli utgitt.

14. Tvister

Til punkt 14.1: Dersom det oppstår en tvist mellom en forfatter (medlem NFFO) og et forlag (medlem DnF) om forståelsen av normalkontrakten, kan hver av partene be sin forening om bistand til å løse tvisten. Hvis NFFO og DnF er uenige om hvordan en eller flere

bestemmelser i normalkontrakten er å forstå, kan partene enkeltvis eller samlet be om at det opprettes et tvisteutvalg. Henvendelsen om opprettelse av tvisteutvalg rettes til administrerende direktør i DnF og generalsekretær i NFFO.

Dersom det besluttes at det skal opprettes et tvisteutvalg, skal DnF og NFFO oppnevne to medlemmer hver til utvalget. Foreningene står helt fritt til å velge hvem de vil oppnevne, og dekker selv eventuelle kostnader som måtte påløpe knyttet til dette.

Tvisteutvalget skal delta i forsøk på å løse tvisten mellom medlemmene av de to foreningene, og avgi uttalelse om hvordan bestemmelsene det er tvist om er å forstå. Tvisteutvalget kommer med en konklusjon.

Om forhåndsavtalen

Sakprosaverk kan ha lang utviklingstid, og forfatter og forlag vil ofte ha behov for å kontraktfeste og tydeliggjøre både økonomiske og andre vilkår seg imellom lenge før partene er helt sikre på *når* man har et publiserbart verk, *hva slags* verk det faktisk blir, og i siste instans *om* det blir en utgivelse.

Selve normalkontrakten er imidlertid ment å dekke den situasjonen hvor partene er blitt helt enige om at et verk skal utgis; den passer ikke til å regulere samarbeidet mellom forlag og forfatter i den tidlige utviklingsfasen. Derfor har det blitt utformet en forhåndsavtale, som kan brukes ved behov. Dersom forhåndsavtale inngås, er det hensiktsmessig at forlag og forfatter inngår slik avtale tidlig i samarbeidet, og som man så lar erstattes av en normalkontrakt når partene er blitt enige om at man har et manuskript som kan antas av forlaget for utgivelse.

Om enkelte punkter i forhåndsavtalen:

Til punkt I. a – e: Partene oppfordres til å fylle ut disse punktene i forhåndsavtalen så detaljert som mulig, slik at forlag og forfatter vet hva slags forventninger begge parter har til det bokprosjektet man nå innleder samarbeid om.

Til punkt I. f: Punktet beskriver hvilket beløp forfatteren eventuelt skal motta under skriveprosessen. Det er brukt ordet *vederlag* og ikke *forskudd*, ettersom det er viktig å tydeliggjøre at forhåndsavtalen ikke er en avtale om utgivelse, men om et arbeid som kan resultere i en utgivelse og en normalkontrakt.

Til punkt I. g: Punktet handler om eventuelle researchkostnader som partene er enige om at skal dekkes av forlaget.

Til punkt II: Punktet beskriver overgangen fra en forhåndsavtale til en bindende normalkontrakt. Det er viktig at partene sørger for at denne overgangen skjer på riktig tidspunkt og er tydelig for begge. Forhåndsavtalen er ikke egnet til å dekke et samarbeid om en *faktisk* utgivelse, og normalkontrakten er ikke egnet til å dekke et samarbeid om en *mulig* bokutgivelse.